

AKTSIASELTSI A.L.A.R.A. nõukogu aruanne

AS-i 2018. majandusaasta aruande kohta esitamiseks üldkoosolekule

AS A.L.A.R.A. nõukogu, koosseisus Jane Paju (esimees), Riina Aasa ja Tõnis Virovere esitab 7. mail 2019. a. toimuvale üldkoosolekule kinnitamiseks AS A.L.A.R.A. 2018. majandusaasta aruande ja kasumi jaotamise ettepaneku.

AS A.L.A.R.A. põhitegevuseks on Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja saastusest puhastamine, radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste projektide väljatöötamine ja rakendamine ning Eestis tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemine ja ladustamine.

Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamise, omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks valmisoleku ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise teenuste teostamiseks on riigieelarves ettenähtud sihtotstarbeline toetus, kusjuures 2018. aastal oli toetus riigieelarvest 468 000 eurot.

Ülejäänud tulu saadi peamiselt teistes ettevõtetes, tervishoiu- ja teadusasutustes tekkivate radioaktiivsete jäätmete ja omanikuta kiirgusallikate käitlemise ja ladustamise eest kokku 62 783 eurot.

AS A.L.A.R.A. omab kiirgustegevuslube, mille alusel on tal Eestis ainuõigus kiirgustegevuseks Paldiski endisel tuumaobjektil (loa kehtivusega kuni 25.05.2021. a.) ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas (loa kehtivusega kuni 01.03.2023. a.). Samuti on AS koostamas kiirgustegevusloa taotlust ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks ja kalibreerimisteenuse osutamiseks.

AS A.L.A.R.A. kõik aktsiad kuuluvad riigile, aktsiaselts on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi haldusalas.

2018. aastal olulisemateks töödeks olid:

1. Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine, sh. nende kiirgusohutuse ning turvalisuse tagamine.

2. Radioaktiivselt saastatud rajatiste desaktiveerimis-, demontaaži- jms. tööde teostamine Paldiski ja Tammiku objektidel:

2.1. Radioaktiivsete jäätmete käitlemine. Eesmärgiga ladustatavate radioaktiivsete jäätmete mahtu vähendada teostati varasemate Paldiski objekti radioaktiivsete jäätmete käitlemise projektide täitmisel kogutud jäätmete täiendavad kiirgusuuringud ja saastusest puhastamine mahus 1,04 tonni. Jätkati ladustatavate jäätmepakendite gammaspektromeetrilise iseloomustamisega vastavalt Keskkonnaametiga kooskõlastatud metoodikale. Iseloomustamisega selgitati välja igas pakendis ladustatud jäätmete täpsem isotoobiline koostis ja aktiivsus, mis on aluseks näiteks nende jäätmete hilisema lõppladustamise viisi valikul. Käideldud on ka teistelt asutustelt vastu võetud

radioaktiivsed jäätmed. 2018. aastal võeti radioaktiivseid jäätmeid vastu üheksalt asutuselt (peamiselt tööstusettevõtted, tervishoiu- ja teadusasutused). Nendeks jäätmeteks olid kinnised kiirgusallikad, radioaktiivset ainet sisaldavad suitsuandurid, radioaktiivselt saastunud vanametall ja kiirgusallikat sisaldav seade (kokku 83 kiirgusallikat).

Eelpool nimetatud inimese tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohtlikud ning seetõttu käitlemist vajanud jäätmed on käitlustööde tulemusena ohutustatud.

2.2. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine. Jätkus Tammiku hoidlast aastatel 2009 kuni 2011 toodud eelsorteeritud jäätmete käitlemine ja ladustamine. Jätkati hoidla dekomissioneerimistöödega (saastusest puhastamise ja lammutamisega), sh. lammutati hoidla katteehitis.

3. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks vajaliku valmisoleku tagamine. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamise tagamiseks on alates 02.08.2010. a. AS-s loodud 13/7 (13 tundi päevas, 7 päeva nädalas) valmisolek siseriiklikuks kiirgushädaolukorrale reageerimiseks, mille on põhjutanud omanikuta kiirgusallikas. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks loodud 13/7 valmisolek tähendab kiirgustöötajate operatiivset valmisolekut allikate transpordiks, käitlemiseks ja ladustamiseks Paldiski radioaktiivsete jäätmete vahehoidlas. Valmisolek hõlmab igapäevaselt ajavahemikku 8.00 – 21.00, millal vähemalt üks AS-i esindav kiirgustöötaja on kättesaadav mobiiltelefoni teel päästeasutusele vms. organisatsioonile (Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, Politsei- ja Piirivalveamet jne.), kes on omanikuta kiirgusallika avastanud. Kokku ohustati 2 kiirgusallikat.

4. Radioaktiivsete jäätmete vabastamiseks vajalike protseduuride väljatöötamine. Jätkati ettevalmistavate tegevustega, so. jäätmete aktiivsuste mõõtmistega selgitamaks välja, milliseid jäätmeid oleks võimalik tulevikus vabastada vähendamaks ladustatavate jäätmete mahtusid ja sellega kaasnevat ladustamise kulusid. Vabastamiseks sobivatele jäätmetele tuleb koostada radioaktiivsete jäätmete vabastamiseks vajalikud protseduurid. Protseuurid määratlevad jäätmete vabastamiseks tarvilikud tegevused, vabastamistasemed jms. nõuded, mis on aluseks Keskkonnaameti poolse jäätmete vabastamise nõusoleku andmisel. 2018. aastal koostati nn. big bagides sisalduvate jäätmete vabastamise protseduur.

5. Paldiski objektil asuva kiirgusseiresüsteemi amortiseerunud seade on väljavahetatud uue seadme vastu.

6. Jätkati välisrahastuse võimaluste väljaselgitamise ja taotlemisega Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise keskkonnamõju hindamiseks. Projektide tegevusteks olid:

- koostöös Keskkonnaministeeriumiga koostati ja esitati lisataotlus riigieelarve strateegia (RES) 2019-2022 läbirääkimistesse (projektide täitmise kogumaht on hinnanguliselt kokku 5,584 miljonit eurot). Vabariigi Valitsuse istungil aprillis 2018 otsustati, et projekt suunatakse 5 miljoni euro ulatuses Euroopa Liidu struktuurifondide tulemusreservi (reservi vahendeid on kavas kasutada perioodil 2020-2023) ja 0,584 miljonit eurot tuleb leida Keskkonnaministeeriumil.
- kuna projektide algusega (2019) ei saa viivitada toimus koostöös Keskkonnaministeeriumiga Euroopa Liidu struktuuritoetuste 2014-2020 vahendite taotlemine (prioriteetse suuna nr 7 „Veekaitse“ meetme nr 7.2. „Saastunud alade ja veekogude korrastamine“ tegevus nr 7.2.2. „Saastunud alade ja maastikupilti risustavate ohtlike ehitiste likvideerimine ning ohtlike ainetega saastunud

veekogude ja nende kaldaalade korrastamine“), milleks koostati rakendusasutuse tegevuse toetuse taotlus (TORT). Keskkonnaminister kinnitas taotluse rahastamise käskkirja 11.04.2019. a.

- jätkati riigihanke alusdokumentide tehnilise kirjelduse koostamisega.

Eesti teistelt ettevõtetelt, tervishoiu- ja teadusasutustelt radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja vaheladustamise eest laekus 33 626 eurot ning jäätmete transpordi eest 1 172 eurot.

Omanikuta kiirgusallikate transpordi, käitlemise ja vaheladustamise eest perioodil 01.12.2017 – 31.12.2018 laekus 8 871 eurot.

Investeeringud

Investeeringuid 2018. aastal ei tehtud.

Majandustulemustest

2018. aasta eelarves planeeriti kahjumiks 93 253 eurot. Majandusaasta lõppes 25 612 euro suuruse kahjumiga. Kahjum kaeti eelmiste perioodide jaotamata kasumi arvelt, mis oli piisav kahjumi katmiseks.

Perioodil 01.01.2018 kuni 31.12.2018 oli AS A.L.A.R.A. nõukogus kolm liiget. Nõukogu koosseis oli järgmine: Jane Paju (esimees), Riina Aasa ja Tõnis Virovere. 2018. aastal toimus kaheksa nõukogu koosolekut.

Nõukogu on heaks kiitnud 2018. majandusaasta aruande, kinnitanud äriühingu 2019. aasta eelarve ja osalenud teiste äriühingut puudutavate küsimuste lahendamisel, mida kajastavad nõukogu koosolekute protokollid. Nõukogu liikmete tasud 2018. aastal olid:

Jane Paju – 4 800 eurot;

Riina Aasa – 2 400 eurot;

Tõnis Virovere – 2 400 eurot.

Nõukogu liikmete tasud kokku 2018. aastal olid 9 600 eurot.

Äriühingu igapäevast majandustegevust juhtis perioodil 01.01.2018 kuni 31.12.2018 juhataja Joel Valge. 2018. aastal oli äriühingu töötajate arv 10. Juhataja Joel Valge tasu 2018. aastal oli 46 775 eurot.

Nõukogu hindab juhataja tegevuse väga heaks. 2018. aasta eelarve ja tegevuskava on täidetud. Eraldi väärrib märkimist:

1. läbirääkimiste tulemusel Keskkonnaministeeriumiga suurendati Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise keskkonnamõju hindamise projektide rahastamise taotluse mahtu 5,584 miljonilt eurolt 7,555 miljoni euroni lisades uute tegevustena taotlusesse radioaktiivselt saastunud metallijäätmete lõppladustamiseks vajaliku käitlemise ning planeeringu ja mõju hindamise komponendid. Projektide täitmiseks taotletakse 85% põhirahastust Euroopa Liidu perioodi 2014-2020 struktuuritoetustest ja 15% kaasrahastust SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi vahenditest.

2. hea koostöö Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuuriga, mille tulemusel Agentuur korraldas konkursi ja eraldas rahalised vahendid ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamise esimese ja mahukaima osa – gammakiirguse mõõteriistade kalibreerimisseadmete soetamiseks mahus 212 824 eurot.

AS A.L.A.R.A. eelmiste perioodide jaotamata kasum seisuga 31.12.2018 on 472 187 eurot.

Nõukogu toetab juhatuse ettepanekut kinnitada 2018. aasta kahjum 25 612 eurot ja jätta vaba omakapital summas 446 575 eurot jaotamata.

Võimaliku hädaolukorra likvideerimiseks on vajalik reserv, mis oleks vajalik võimaliku kiirgushädaolukorra lahendamiseks¹ Paldiski endisel tuumaobjektil ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas, seoses AS-i (kiirgus)tegevusega, mille maksumus eksperthinnangu alusel sõltuvalt hädaolukorra spetsiifikast võib ulatuda kuni 1,8 miljoni euron. Võimaliku saastuse leviku kiireks piiramiseks on reeglina vajalikud kohesed meetmed, mis võivad eeldada ka koheseid kulusid materjalide, seadmete vms. soetamiseks. Omamata reservi vähemalt 500 000 eurot ei pruugi AS suuta vajalikul määral hädaolukorda likvideerida.

AS-l on kiirgustegevusload Paldiski endise tuumaobjekti saastusest puhastamiseks ja radioaktiivsete jäätmete vaheladustamiseks ning Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla ohutustamiseks. Mõlemal objektil toimub kiirgusseaduse paragrahvi 34 lõike 2 mõistes suure ohuga kiirgustegevus.

Plaanid 2019. aastaks

2019. aastal on AS-l plaanis teostada järgmised olulisemad tööd, mis on vajalikud Paldiski ja Tammiku objektide haldamiseks ning projektide täitmiseks:

1. Paldiski endise tuumaobjekti haldamine ja selle ohutuse ning turvalisuse tagamine.
2. Paldiski objekti radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste varasemate projektide täitmisel kogutud jäätmete täiendavad kiirgusuuringud ja saastusest puhastamine ning teistelt asutustelt vastu võetud radioaktiivsete jäätmete käitlemine.
3. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja selle ohutuse ning turvalisuse tagamine.
4. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine – hoidla pindade nõuetekohane (vastavuses kehtivate Eesti Vabariigi õigusaktidega ja rahvusvaheliselt aktsepteeritud ohutusstandarditega ning lähtudes radioaktiivsete jäätmete käitlemise headest tavadest) saastusest puhastamine, tekkinud radioaktiivsete jäätmete transport, käitlemine ja ladustamine Paldiski objektis asuvas radioaktiivsete jäätmete vahelhoidlas.
5. Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimiseks ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamiseks keskkonnamõju hindamiste ettevalmistamine. Projektide täitmiseks taotletakse 85% põhirahastust Euroopa Liidu perioodi 2014-2020 struktuuritoetustest ja 15% kaasrahastust SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi vahenditest.

Kiirgusseaduse paragrahv 32 lõige 14 kohustab kiirgustegevusloa omanikku leevendama hädaolukorra (seaduses nimetatud „avariikiirituse olukorra“) tagajärgi.¹

6. Radioaktiivsete jäätmete vabastamiseks vajalike protseduuride väljatöötamine (protseduurid koostatakse metallkorvides asuvatele jäätmetele).

7. Keskkonna kiirgusseire läbiviimine Paldiski objektil ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas. Vajadusel seiretulemustest lähtuvalt meetmekavade koostamine ja rakendamine.

8. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks valmisoleku tagamine.

9. Ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamine (keskuse ruumi rekonstrueerimine, gammakiirguse mõõteriistade kalibreerimisseadmete soetamine ning kiirgustegevusloa taotluse koostamise jätkamine ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks ja kalibreerimisteenuse osutamiseks).

Ülalnimetatud tööde teostamiseks on AS-le A.L.A.R.A. 2019. a. riigieelarvest eraldatud 468 000 eurot. Lisaks kasutatakse AS-i müügi- ja finantstulu vahendeid 44 570 eurot ja eelmiste perioodide jaotamata kasumi vahendeid 118 095 eurot.

2019. aasta investeeringuna on kavas soetada kiirgusmõõteriist radooni mõõtmiseks 8 000 eurot ja mahtuniversaalsõiduk 30 000 eurot.

Põhjendus riigi osaluse säilitamise vajaduse kohta:

- AS A.L.A.R.A. põhiülesandeks on kahe minevikupärandina riigi vastutusse antud spetsiifilise objekti – Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ning ohutustamine;

- radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmine käitlemiseks ja vaheladustamiseks teistelt asutustelt ja ettevõtetelt, mis vastab rahvusvahelistele ja Euroopa Liidu radioaktiivsete jäätmete käitlemise ning vaheladustamise nõuetele. Ettevõtetulu teistelt ettevõtetelt radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmise teenuse eest on kaduvväike võrreldes kulutustega, mis on vajalikud desaktiveerimise ja demontaažitööde teostamiseks Paldiski ja Tammiku objektidel.

AS A.L.A.R.A. on ainuke tööstuses, tervishoiu- ja teadusasutustes tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemiseks kiirgustegevusluba omav ettevõtte Eestis. AS omab ainsana piisavat oskusteavet omanikuta kiirgusallikate ohutustamisel.

- AS A.L.A.R.A. on keskvalitsusse kuuluv riigi osalusega äriühing riigieelarve seaduse tähenduses.

(allkirjastatud digitaalselt)

(allkirjastatud digitaalselt)

Jane Paju

Riina Aasa

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnis Virovere